

Megjelenik minden csütörtökön szöféle képpel ellátva. Előfizetési ár: Egész évre 6 forint; félévre 3 forint; negyedévre 1.50 forint. Előfizethető minden postahivatatalnál és könyvtárban. Hirdetések díja: 4 sábasos petit sor 9 uj. kr. Szerkesztői szállás: mézáros úton 2. sz. 2. dík emelet. Kiadó-hivatal: barátok tere 7. sz. szám.

Dr. Flór Ferenc.

Kis nemzet lévén, s kitéve nemzetiségünket fenyegető áramlatoknak, minden tereen oly sajátos küzdelmet kell folytatnunk, mely idegenek előtt szokatlan, de nem megmagyarázhatlan. Közéletünk minden derék harcában ott látjuk a hazafiasság félreismerhetlen jellegét, s a jelleg megőrzése nem mindig könnyű feladat.

Viszonyaink olyanok, hogy a szó szoros értelmében magyar kell a nyilvános küzdelemre. Nem szükség magyaráznunk, hogy mily föladat, mennyi teendő vár ott. Abban az időben élünk, midőn a közélet tőlünk eddig elragadt minden tekintélyes posztóját hirtelen és gyorsan kell betölteni; ott már az egész környezet, vagy legalább is egy része olyanná vált, minőt mentül kisebb mérvben akarunk látni hazai földünkön. A ki ilyen posztókra jut, az bele jut a küzdelmekbe, melyeket nemzeti-ségünk érdekében vívunk.

E küzdelmek egyik derék harcosa volt a szerencsétlen halál által kimúlt Flór Ferenc, a ki egész pályáján azért küzdött, hogy kiérdemelje e címet: „magyar doktor.” Az is volt lelkesétől. Hatáskörében mindent elkövetett, hogy a magyarosodás ügyét előmozdítsa, s hogy mennyi része volt az orvosi szakirodalom és ügyvitel magyarosodásában, azt megmondhatják pályatársai, kik segélyére voltak, vagy a kik már tőle s a hozzá hasonló hazafias működésű orvosoktól erőt ményeket vettek át. Flór kisebb dolgokban is szerette megtartani a magyar jellegét. Így például folyton magyar ruhában járt, mert — úgy mond, — mint orvos sokat forgolódik a nép közt, (mely Pestben nem magyar,) tehát hadd szokják meg, hogy magyartól várjanak orvoslást.

Flór 1809. okt. 10-én született N.-Váradon, s tanulmányainak első részét itt, másik részét pedig N.-Károlyban végezvén, Pestre jött az orvosi egyetemre.

Orvosi gyakorlatra váratlanul tér nyílt számára még orvostanhallgató korában, midőn az 1831-iki járvány alkalmával Kaloecán kellett a kholera áldozatai körül működni.

A fiatal orvos már pályája kezdetén kitüntette,

hogy a magyarosodás érdekét szívén viseli. Ő volt ugyanis az első orvos nálunk, ki 1832-ben a vizsgálatokat magyar nyelven tette le, mellőzve a latint, mely addig szokásos volt.

A következő évben a külföldre utazott, s a hírneves egyetemek és kórodák látogatása által szélesbítvén ismereti körét, a jeles Stähly orvos assistense lett. 1837-ben pedig Pestváros tiszteletbeli főorvosa. Később a Rökus-kórház egyik osztályának vezetését bízták rá, 1847-ben pedig

moru éveket gazdálkodással töltötte. 1861-ben Pest városa egyik első teendője volt, hogy tisztifőorvosát visszahívja. Flór meg is jelent, de a provizórium beálltával leköszönt. Végre 1867-ben ismét elfoglalhatta állását.

Az orvosi szakirodalomban is sokat működött, s ezért a tud. akadémia tagjává választá. Ő és Bugát Pál voltak, kik az első magyar orvosi szaklapot megindították 1837-ben, mely aztán csakis az 1848-iki események folytán szűnt meg.

A Rökus-kórház rendezése körül is nagy érdemeket szerzett, s az ő fáradozásának lehet köszönni, hogy e kórháznak ma oly célszerű halottas kamarája, s oly boncterme van, minovel csak kevés nagy város dísekedhetik. Szakművekből álló könyvtárát is a kórháznak ajándékozta, az ott gyakorló fiatal orvosok használatára.

Ez érdemei folytán a kórházban a derék főorvos részére egy kis ünnepélyre készültek; halála azonban megelőzte. Pályatársai lefeszíték areképét, s ünnepélyesen akarták leleplezni. Most ez ünnepélyt halotti emlékbeszéddel kell megtartani.

Az orvosegyelet körében nemcsak a magyar nyelv meghonosítása körül fáradozott, hanem buzgó részt vett egy orvosi nyugdíjintézet alapítása körül is, melyre 200 db aranyat adott.

Néhány év előtt egyetlen fiát veszté el, kinek emlékére a realiskolában is nagyobb összegű alapítványt tett. E szomorú eset óta sokat változott derült kedélye, s most már kizárólag a szenvedő emberiség javára szentelte minden tevékenységét. Önzéstelen, igazán feláldozó működése számtalanok áldását és kegyeletteljes halálját csatolja emlékéhez.

Váratlanul mult ki e hó 7-én reggel. A kórházban elvégezvén látogatását, a kerepesi úton a lövonatu vaspályán akart haza menni. A síneken azonban elbukott, a vagon kerekei közé jutott és szörnyet halt. Temetése e hó 10-kén a Rökus-kórházból történt, roppant néptömeg részvete mellett.

Mint rendszerető, pontos ember, régebben

Dr. Flór Ferenc.

az intézet igazgatását és a fővárosi tisztifőorvosi állást.

E gyors emelkedés elege mutatja Flór képzettségét, mihez járult még szeretetreméltó modora is.

A szabadságharc elején Flór a csatatereken teljesítette orvosi tiszteit, később pedig az egészségügyi igazgatást bízták rá a kormány. A viharok elmúltával Flór nem terhetett vissza pesti állomására, melyet elvettek tőle, míg őt magát majd két évig fogva tartották. Azután falura vonult s a zo-

megírta végrendeletét is. Ebben jelentékeny összegeket hagyott tudományos és jótékony célokra. Magának a tudományos akadémiának 20,000 forintot hagyományozott.

Ezenkívül a Rókus-kórháznak és nemzeti színháznak is egyenkint 500 forintot hagyott. Az akadémiánál elhunyt egyetlen fia emlékére, „Flór Gyula emlékalapítvány” címen hagyta a fentebbi összeget, oly képen, hogy az egész összeg az akadémia alaptökéjéhez csatolandó, s örök időre épségben fentartandó lesz. A tőke után befolyandó kamatok felezése ugyancsak fia kedvenc hajlamának emlékére, minden évben egyedül „Magyar történelmi érdekek” elősegítésére, másik fele pedig közös akadémiai célokra lesz fordítandó. A végrendelet 1863. febr. 16-án kelt.

A csillagoknak...

A csillagoknak örök útját
Szemeim álmélkodva nézik:
Mi ad ily bűjt a távol testnek,
A végtelenség mitől fénylik?
Oh, bár láthatnám, érezhetném,
Hogy isten az, ki munkál s rendez ott,
Hogy lényét sugározzák vissza
Ez égő tükrök, a szép csillagok!

Mint emelhetné lelkem vágyát
Gyermekmeséknek tündér szárnya!
Zsolozsmák hangja hozzá vinne,
Bizhatnám benne őt imádván,
S ki szent, kit annyi fenség környez,
Mégvédené engem is mint másokat —
Hisz ő az üdv, a jóság telje
S boldog, kit néha álmódolni hagy.

Ah, én keresném s nem találom,
Mégis remegve állok itten.
Mélység! Öröklét! Végtelenség!
Ti zsongtok, zúgtok körültem.
Elém megszédül, összehorpad,
Arcokra sápadt gondok arnya gyűl,
A föld inogni kezd alattam
S érzem, hogy szívem elhal, megkövül.

Nem föld: ez tömkeleg, hol állok
Harcolva, küzdve minden léttel,
Vérembe dobja sebző úszkét
A tusakodás és a kétely.
Mi fénylik ott fenn a magasban?
Bús kérdőjelek hosszú balmaza.
Felelj meg rájok gyarló ember,
Ki gondolattal sem szállhatsz oda!

A túlvitt gögnél homlokodra
Árny s felleg jobban illemnek
Csak porszem vagy, mely támad, fölszáll,
Aztán a semmiségbe téved.
Eszmélsz: lehet: hőbb öntudattal
Mint — melyre lépsz — a rögnek férgei,
Ám összejöttök egykor mégis —
Hol és mi célból? mért azt kérdeni!

Eszköz vagyunk a sors kezében;
Mert *Kell*, lejátszuk játékunkat.
Mindegy: ha lelkesedünk rajta,
Vagy döröszége váltig untat.
Fenkölt eszmét és hazug álmot
Az ömlő ár majd egykép eltemet...
Tudom, hogy így van: örök lényeztet,
Melyet megsemmisíteni nem lehet.

Oh, ez van hát a tiszta boltra
Csilagbetűkkel oda vésvé?
Fájó emésztés, lemondás lép
A hünyász akarat helyébe?
Az elme — mint a zaklatott vad —
Kidől, mielőtt biztos célhoz ér
S tudása kóros sejtelen lesz,
Hirhedt nyugalma változó erély??

Nem, nem lehet, hogy a betűknek
Ne lenne mélyebb s szebb értelme!
Bántó árny reszket a magasban,
De fény, áldás is reszket benne.
Hivalkodó jaj elesítultat,
Beforhat a szív föltpétt sebé.
A süttő pohár megkönnyebbül,
Ha nem lesz ilyen esordultig tele.

Légy áldva, te, ki fölemeltél,
Örök, szűz, tiszta, szent természet!
Légy áldva, lényem alkotója,
Titkos forrása minden létnek!

Megnyugszom benned, a ki véleasz
S vívó elmémet győzni engeded:
Te szólsz hozzám, én hallom hangod!
S oly jól esik, hogy megértettélek.

Im, hódolattal, bízva járok,
Nem ver le többé sorsom átka:
Fényed, mely rám hull, ah, kibékít
S magához von a magasságra:
Ott szunyad lelmem gondolatja
A sugár fénytől remegő légen.
S a mindenségnek összes kéjét
— Muló árny, én! — magamban érzem.

Endrődi Sándor.

Polgári házasság.

(Eredeti beszély.)

(Polytatás.)

Nagymarjainé átadta egész lényét a méla ábrándoknak, s a zöld legyező védve alatt szötte gondolataiból Isis fátyolát, mely egy részről leánya menyasszonyi fátyolának volt száruva, más részt pedig ama büvös fátyol, mely a nagymenyasszony képzelgésének minden megvalósulását fedte.

Alkonyat felé Erzsike félénken benyitott a könyvtárba, mert nagyon aggasztotta, hogy anyja az örökké emlékezetes jelenet után föl nem kereste. Furta Laci már eltávozott, a nagymenyasszony pedig mozdulatlanul ült a karosszékekben. A fiatal leány megállt az ajtóban, mélyen fölshajtott, s újra visszavonult, szerelmes szívében amaz aggodalmakkal, melyeket a bizonytalanság szokott szülni. Majd lement a kertbe, s ott járt, gondolataival tépelődve, és esütítgatva szívét, mely hatalmasan dobogott. Este volt, mikor ismét fölment, s újra benézett — csöndesen és ovatosan, mint egy kis macska — a könyvtárba. Anyja még most is ott ült. Erzsike megint csak visszahúzódott, s a konyhára ment, hogy atyja vacsorájáról gondoskodjék.

Csak a vacsoránál látta anyját. Szerfölött komoly arccal és méltóságos léptekkel jött be, s oly kevélyen ült az ételhez, mint egy királynő a trónba. A leány alig merté fölemelni szeméit. Nagymarjai ur példás étvágyról beszélt, a valódi dühvel fente kését a villához. Tiszteletreméltó neje maga elé terítvén az asztalkendőt, oly komor szemekkel nézett rá, mint valami földabroszra. (Erzsi kisasszony meg volt győződve, hogy anyja most mindjárt elbeszél mindent atyjának.)

— Hm, — szólalt meg végre Nagymarjai, — egy kukkot sem lehet töletek hallani. Olyan csöndesen ültök, mint a templomban.

— Nincs fölölgeesebb, mint az oktan beszéd, — válaszolt a nagymenyasszony utánozhatlan komolysággal.

Nagymarjai rettentően kezdte fenni a kést. („Oh istenem, — gondolta a leány, — atyus haragos.“)

— Kis lányom, hát te is néma vagy?
— Nem atyus. Kérdezzen csak, és én felelni fogok.

— Gábor, — szólalt meg a nagymenyasszony, — a nagy események előre vetik árnyékukat. (Urísten, — gondolta Erzsi, — kezdődik a szörnyű pillanat.)

Szerencsére hozták az ételt, s Nagymarjai figyelmét a tálak kötötték le.

— Szörnyűség, megint borju, és mindig csak borju! Becsületesem mondom, darab idő óta nagyon rossz a koszt. Én soványkodom, s ha ez soká így tart, átsüt a nap oldalbordáim közt. Így szokott lenni, ha az ember oldalbordája...

— Nos, mit akartál mondani Gábor? Csak ki vele, mert tudom, hogy engem értettél! Az az ugynevezett oldalborda csak én lehetek.

— Galambom, lelkem, nekem nem tetszenek a dolgok.

— Minő dolgok?
— Először is ez a sok barjuféle.
— És azután?
— Azután a sok libaféle.
— Tovább!

— Meg a sok velőféle.
— Hát még?
— Végre pedig az a sok hóbertféle, a mi egy-
idő óta bevette magát házamba.
— Gábor, te ingerült vagy.
— Kinesem, szeretném, ha többet lennél a konyhában.
— A mennyiszter kell, mindig ott vagyok.
— Nem, én nem eszem egy falatot sem. Elég lesz egy kis száraz kenyér, ugy is van hozzá mit nyelnem.

Ezzel fölállt az asztaltól, egyik kezében egy nagy karaj kenyérral, másikban vadász kését, s így falatozott. Erzsike félénken nézett rá. Épen így szoktak a lövése emelt puskára nézni azok, kik félnek a lövéstől, hogy mikor sül már el.

A nagymenyasszony, e kiváló szellemű hölgy, egy parányit sem vesztett el nyugalmából. Teljes érzéketlenséggel férje fölhabordásával szemközt, így szólt:

— Rosz pillanatban emeltél vádat.
— Ejha, a vádatokat mindig rossz pillanatban emelik.

— Történt valami, a minék okvetlenül hatással kellett lenni Erzsike fiatal szívére, és az én anyai szívemre.

— Mondhatom, hogy nálam semmi hatással sincs atyjai szívemre, csak emberi gyomromra. Lelkem, ha a te anyai szíved silány borju sültékben nyilvánul...

— Ne ítélj, mielőtt ki nem hallgattál, s mindekelőtt ne légy brutális. Tudj meg Gábor, hogy Erzsikének kéréje van.

A szép leány koble majd szétpattant. Mosolygott és könyezett ebben a pillanatban.

— Ez már más, — szólt Nagymarjai. Hadd hallom csak az egészet.

— Gondolhatod Gábor, hogy Furta Laci a kérés.

— Kedves kis leányom, tied az első szó.

Erzsike lángvörös lett, reszketett, és nem tudott semmit sem mondani. Atyja elmosolygta magát.

— Nekem sincs szavam. És neked lelkem?
— Nekem van, Erzsike, hagyj magunkra.

A tanácskozány ekkép zártkörűnek nyílvánítottván, Nagymarjai várakozásteljesen nézett nejeire.

— Minő választ adtál Furta Lacinak?
— Nekem semmi kifogásom ellene. De...

Itt a nagymenyasszony véletlenül a becsületes borjusültre nézett, mely ott párolgott, s Nagymarjai kedélyének regulatorja volt. Attól félt, hogy indokainak előterjesztésére a sült illatos gőzéből vihar-
teljes felhők gyűlnek össze feje fölött. Jónak látta tehát az ovatosságát.

— De talán Erzsike nagyon fiatal.

— Tizennyolc éves.

— Azután az előkészületek...

— Kevesebb könyvet kell olvasni, és többet forgatni a tűt.

— Egy évig talán várhatnánk.

Nagymarjai tarkóját kezdte vakargatni.

— Isten tudja, de nincs valami borzasztóbb, mint egy egész évig mátkás állapotban lenni.

A nagymenyasszony hízog tekintettel nézett férjére, s megeirógatta szakállát.

— Lásd Gábor, a háztartás kedvéért is jobb lesz még várni. Furták épen most kezdik újra építeni házukat. Míg az kész lesz, a kiszárad, abba bizon bele telik esztendő.

— Jól van jól, én nem akarom elcsietni a dolgot.

A Nagymarjai-pár közt így történt megállapodás közöltetett Erzsivel és Furta Lacival.

A fiatal szerelmesek első pillanatban csak arra gondoltak, hogy boldogságuk előtt nincs akadály. De Furta Laci már egy hét illatos gőzéből vihar-
teljesen kezdett gondolni a hátralevő ötvenegy hétre, sőt borzongott a gondolatnál, hogy talán még több is van hátra, mert hisz neki nyíltan megmondta a nagymenyasszony, mikép a polgári házasság szabad intézményét kell bevárnia.

Az állatkertből.*

I. *A fűs süveges majom.* (*Maecus sinicus.*)

Az állatkert egyik majma igen érdekes látványt nyújt, minő eddig csak nagy ritkán volt szemlélhető állatkertben. „Lini“ majmunk, — mert ez a záró neve — mult október havában érdekes állapotba jutott, s folyó évi június 27-kén ép és esinos magazzal gyarapította az állatkert lakóit. Vannak emberek, kik a kisdet majmot csecsemős gyermekhez hasonlítják, de akadtak tudósok, kik az új majmopalgárt redős arca miatt agg emberek arcvonásaival hozzák hasonlatba. Melyik félnek van igaz a valószínűleg mind a kettőnek, mert mind a két föltevés jogosult, s mennyiben a szélsőségek érintik egymást, s az ember sohasem áll közelébb a majomhoz, mint e két szélső korban.

De „Lini“, az anya, is megérdemli, hogy bizonyos tekintetben az emberrel hasonlítsuk össze, mert sok anya példát vehet azon gyöngéd szeretetről, melylyel kisdete iránt viselkedik. Kebeléről soha el nem bocsátja, s a mint valaki feléje közeledik, fiát csókokkal halmozza el, mintha attól tartana, hogy el akarják tőle venni. Egyéb-iránt a kiesike is biztosítja magát, hogy le ne szakítsák anyja kebléről, mert mind a négy kezével erősen megragaszodik, úgy hogy anyja egész kényelemmel csinálhat egy-egy kis komóciót, s az ugrálás közben is biztosan rajta függ fieszkája, mely éjjel-nappal szopik még most is.

Különbön majmunk származására nézve a makakók fajához tartozik, és minthogy fején a hajazat a központból rendszeres köralakban kifelé sugárzik, s mintegy süveget képez, ezért süveges majom a neve. Szép alakja és tanulmányossága miatt kedvelt. Farka hosszu és szőre hamvas színű. Erős idegzeténél fogva az idegen éghajlatot többi rokonainál sokkal könnyebben tűri. A „Lini“-hez legközelebbi rokonságban álló sugaras makakó, a „Tóni“ néven ismert komplementező, a pesti majomseregletet már többszörösen túlélte, s jelenleg egyike a legidősebb majmoknak Európában, s a mennyiben még a majom ketrecbeli „szép-nem“ iránt is fogékony, hosszu életet jósolhatunk neki. Hazája Kelet-India.

II. *Mandrill vagy íjsejtő majom.* (*Cynocephalus Mormon.*)

Azt tartják, hogy a mandrillnak minden majmok közt a legesenyűbb arca van, talán mert a Darwin theoria szerint legközelebb áll a szerezcsenhez. Azért nevezték el a görögök mormonnak, mi papáncot jelent. Mellét s fejét hosszu szőr futja körül, mely mint egy nyakprémet képez; melle sárga, mint a nyesté, a többi teste sötét hamvas színű. Az álla alatt lenyuló hosszabb fűrt állszakált, feje tetején pedig gúlaszerű hajfűrtő képez. Dagadt, s mind a két felén rovátkás hosszu arca csupasz és tengerkéz; orra kiálló s vörös. Farka igen rövid, alig két ujj hosszú.

A mandrill általában vadnak és szelidíthetlenné tartják, holott az állatkertbeliek igen barátságosak s mindannyi közt a legszelidebbek; de megjegyzendő, hogy még csak másod évesek.

Az a vélelem felőlük, hogy vénségükre a vad szenvedélyük kitor. „Qui vivra, verra.“ — A mi mandrilljaink első állatkertekben. Ha kényes természetük dacára fonttarthatók, meglátjuk, mennyiben volt igazuk azon természetudósoknak és állatszeldítőknek, kiknek alkalmuk volt ezen — a mi fogalmaink szerint — kecses és szép állatok hosszabb ideig észlelni. A mandrillok hazája: Guinea s az aranypart. A legritkább fajok közül való, s egyik jellemvonása a tisztaság. Karjainak ereje oly jelentékeny, hogy egy teljesen kifejlett

dött mandrillnak legyőzésére több erős ember szükséges. Hangja rőfögéshez hasonló.

Heggyessz Kálmán.

Egy körút Párisban.

Gyakran közöltünk képeket Párisból, annak fénykorából, midőn a pusztító tűz és golyók nem tették tönkre legszebb emlékeit, s rommá középületeinek nagy részét. Keveset a porosz, de annál többet a francia golyók! Szinte nehéz Páris-t a Tuillériák nélkül képzelni, — e palota nélkül, mely az egymást fölvalt királyságok, köztársaságok és császárságok alatt mindig a legfőbb vonzerőt gyakorolta az idegen látogatóra, s mely ép az utóbbi évek alatt megszámlálhatlan ünnepek helye volt, s hogy úgy mondjuk, főhadiszállása a legtöbb fényt kifejtő európai udvarnak. Mint „testvérek“ itt ölelkeztek még 1867-ben Napoleonnal Ferenc József, Sándor orosz cár és Vilmos, akkor porosz király, most német császár, kit a párisiak székre fogadtak a boulevardokon, midőn Bismarkkal oldalán a strassbourgi indóháztól a Tuillériákba hajtatott. Ma ennek a pompás épületnek csak kormos falai merednek égnék. A fölkelők itt komoly ellenállást fejtettek ki. A versaillesiak ugyan az elfoglalás után azonnal hozzáláttak az oltáshoz, de csak keveset menthettek meg. A tűz leginkább az ugynevezett Salle des Maréchaux (tábornagyok terme) részben pusztított. A commune itt szokta volt tartani hazafias hangversenyeit, s nagy számmal helyeztetett el padokat és állványokat, melyek anyagul szolgáltak a tűznek. A Pavillon de Flore azonban, a Szajna felől, mely az excsászár magántermeit foglalta magában, nagy részt épen maradt.

A Tuillériákhoz van most forrva, az excsászár alatt végrehajtott építkezések folytán, a Louvre, mely jóval kevesebbet szenvedett. A könyvtár — a legérdekesebbek egyike — ugyan szétszórtatott, de az épület megmaradt, s csak itt-ott látni golyó nyomát. A műkincsek is nagy részt meg vannak mentve. A szemközti fekvő Palais Royal részben elpusztult, s esinos udvari kertje, melyet oly szívesen látogattak a párisiak, szintén tönkre ment. A bal szárny, mely Napoleon herceg lakásul szolgált, csupa rom, míg az a rész, hol a fényes ékszer-boltok hosszu sora van, épebb maradt, valamint a világhírű vendéglősök (Véfour, 3 frères Provençaux stb) emelete is. A Palais Royal színháza, ugy szintén a közelfekvő Theatre Français is, megmentettek.

A ki Párisban megfordult, bizonyosan nem egyszer barangolt, kivált meleg nyári napokon, a Rivoli utca hős arkádjai alatt, bámulva a fényes kirakatokat. Ez a szép utca borzasztóan szenvedett, s a melyik háza földig nem eszett, az át meg át van lyukgatva bombák által. St-Germain l'Auxerrois, melyet Páris legrégebb templomának tartanak, megmentetett, de a mint tovább haladunk, a pusztulás mind nagyobb mérvet ölt. A Lyrique színház, mely már a porosz ostrom alatt is veszeélyben forgott, egészen leégett, s az átellenes Châtelet színház is sokat szenvedett. Mindkettő a második excsászár alatt épült, s nevezetesen voltak célzerű felső világításukról. St-Jacques híres tornya épen áll a körülfekvő romok közt.

A Hotel de Ville végkép tönkre ment. Ez az épület mozgalmas időkben mindig különös becses birt a párisiak előtt, s az tekintetett Páris urának, ki a Hotel de Ville-t elfoglalta. Mult évi szept. 4-én itt mondotta ki Gambetta a excsászár bukását, s proklamálta a köztársaságot. Néhány hónap mulva ugyanitt proklamálta Assy a commune-t, s ez gondoskodott is arról, hogy innét egyelőre legalább semmiféle más kormányt ne proklamálhassanak. Páris el lehet Tuillériák nélkül, kivált az ilyen köztársasági időkben, de a Hotel de Ville nélkülözhetlen épület, s így első

— Asszonyom, — szolt a nyolcadik napon, — oly nagy áldozatot mint én, senki sem hoz a szabadságnak. Gondolja meg asszonyom, hogy életem boldogságából egy év van kiszakítva, vagy talán több is.

A nagyaszonny megfédte, hogy ily türelmetlen.

— A polgári házasság egyre késik, és én sem-miből sem látom, hogy közelednék.

— Barátom, sürgetni kell.

— De hogyan?

— Kerületünk képviselője önnek jó barátja.

— Iskolatársam volt.

Neki tehát a képviselőházban interpellálni kell a kormányt a polgári házasság miatt?

— Ennél nincs könnyebb

— A kormánynak válaszolni kell, s akkor biztosan meg tudunk mindent. Legyen szives ön arra kérni barátját, hogy az interpelláció tengelye e kérdés legyen: szándékozik-e a kormány mielőbb elebe léptetni a polgári házasságot, s ha igen: mikor; ha pedig nem: miért nem?

— Rögton írok neki.

Furta Laci csakugyan írt barátjának, s néhány nap múlva valóban megtörtént az interpelláció a képviselőházban. A mint a nagyaszonny e várua várt eseményt olvasta a hírlapokból, magán kívül lett örömben. Furta Lacinak keblére borult, leányát pedig összeviszta esőköta.

De a miniszter válasza egyre késétt. Nagymar-jainé epedve várta minden nap a hírlapokat, elolvasta elejétől végig, de mind hiába, a minisz-ter válasza csak késétt.

A fiatal ember megint türelmetlenkedni kezdett, s egy ízben egészen elkéservede kiáltott föl: „Nem lesz abból semmi még hét esztendő múlva sem.“

— Nem kell esüggedni.

Ez este a nagyaszonny bezárkózott szobájába, és írt egész hajnalig. Sok papirt összetépett, tömördeket törlött, de mégis megírta a mit akart. Mire kész lön vele, mind a tiz újjáról egész a hüsig le volt harapdálva a köröm, a mi eléggé bizonyítja, hogy a mit írt, nagy fejtörésekre kerülhetett.

Három nagy ív, diógyöri papíron, közepén kétfelé hajtva, mint a hogy az aktáknál szokták, volt tele írva.

Egy kérvény volt ez a képviselőházhoz, a polgári házasság minél előbb életbeléptetéséért.

Röggel a nagyaszonny elment Tömő Marcihoz, a topolysági kerület híres kortéséhez, a nép valódi emberéhez, s így szolt hozzá:

— Tömő uram, megkaptam-e azt a kis hordócska bakatort?

— Meg is kóstoltam már. Verré vál az emberben.

— Száz esztendőig éljen még Tömő uram! Hanem most térjünk a dolog ügyleti oldalára. Olvassa csak el ezt.

Tömő uram hozzá kezdett az olvasáshoz: „A kongyüléshezi kérvényezése a topolysági kerület lakosainak, a polgári házasság mielőbbi életbeléptetésére való nérvést.“

— Helyes, nagyon helyes!

— Gyűjtsön minél több aláírot Tömő uram.

— Ezreket asszonyom.

— De minél előbb.

— Egy hét alatt. Leik legyen a nevem, ha nem gyűjtök 10,000 aláírot.

— Nem leszek háladatlan.

Vagy hét nyole nap múlva elvitte Tömő uram a kérvényt a nagyaszonnyhoz, tömördek papiros-melléklettel, melyen vagy 500 aláíró neve és maga keze vonása volt szemlélhető. A nagyaszonny fölkaltalmazta Tömő urat, hogy a makkoltatóról tetszés szerint választhasson egy süldőt. A kérvényt pedig maga tette föl a postára, címezve a képviselőház elnökéhez.

(Vége következik.)

* Az utóbbi napokban több érdekes példánytal szaporodott a pesti állatkert, ez ép oly kedves, mint mindenkor a tulajdonság szórakozási hely, mely általában részvétre volna érdemes. Új lakó közül bemutatunk néhányat rajzban, s az állatkerti igazgató ur ismerető szövegével.

sorban ennek fölépítéséről kell gondoskodni. A város dolgait most a Luxembourgból intézik, mely nem szenvedett nagyobb kárt. A St.-Gervais templomot, épen a Hotel de Ville háta mögött, meggyújtatták egy kicsit a golyók. Tovább kelet felé van a Bastille-tér, melynek házai romban hevernek. A júliusi szobor szintén szenvedett sérüléseket a röpködő golyók által s esoda, hogy össze nem omlott. Az óriási terjedelmű állami gabnarak-tárakat a tűz tartalmuk nagy részével együtt elpusztította.

Kissé visszafordulva, a St. Louis szigetén át elérünk a Notre Dame-hoz, melyet ugyan belülről kifosztottak a felkelők, ha ugyan fosztogatásnak lehet azt nevezni, hogy a templom aranyából, ezüsthéjéből pénzt verettek, kívülről azonban teljesen sértetlen. Szomszédja, St. Louis temploma szintén épen maradt. Bár ugyanezt mondhatnók az igazságügyi palotáról (Palais de Justice), e régi építészeti emlékről, de fájdalom, ez is a tűz áldozata lett. Utolsó este a kommunisták itt még egy nagy ebédet rendeztek. A rendőrfőnökség és kereskedelmi kamra leégtek, de St. Chapelle szerencsésen megmentetett.

A Szajna bal partján nagyobb a pusztulás magán-, mint középületekben. Némely városrészben, s nevezetesen a Bac és Lille utcákban, a pusztulás óriási, s a Sorbonne világhírű könyvtára, az Odéon színház, s a gobelin-szöngyeggyár részben szintén leégtek. A Pantheon csak keveset szenvedett. Napoleon sírja az aggastyánok palotájában kifosztatták, s több templom golyók nyomait viseli. A becsületrend palotája, a Cour des Comptes, az államtanács folgyujtatták, de a pénzverde, az Institut, a törvényhozó test épü-

terium leégve, s a Madelaine oszlopai is sok kárt szenvedtek. Innét azután kifelé Autenuilig és Point du Jour-ig kevesebb a kár.

Alább adjuk a nevezetesebb középületek jegy-

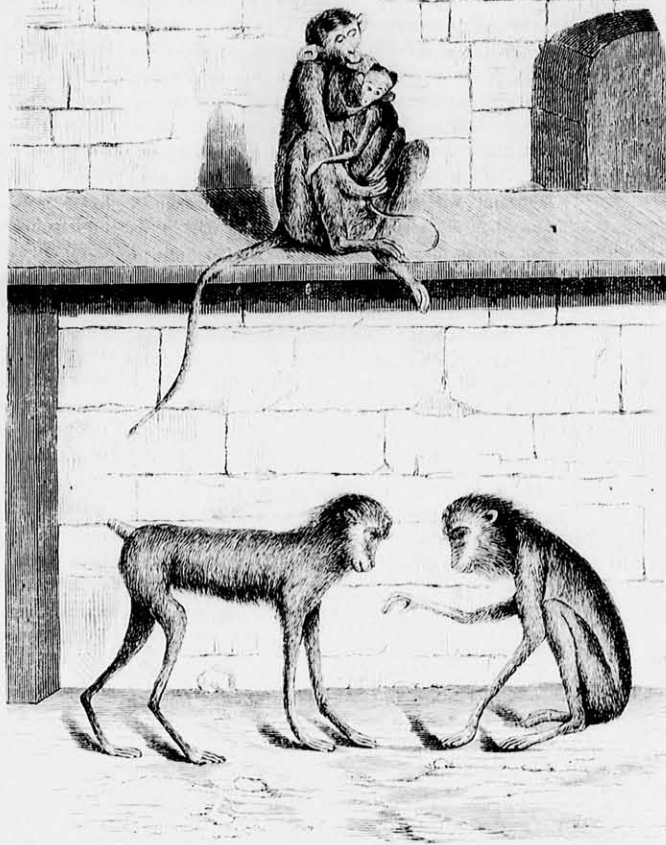
színház (egészen leégett). — 7. Hotel de Ville (teljesen elpusztult). — 8. St. Jacques tornya és 9. St. Paul temploma (megmentettek). — 10. Júliusi szobor (sokat szenvedett tűz és golyók által). — 11. A Bastille-tér házai (leégtek). — 12. St. Gervais temploma (megmentetett). — 13. Az állami gabnarak (egészen leégtek). — 14. St. Louis szigete. — 15. Notre Dame (kívülről sértetlen). — 16. Keresk. kamra (részben leégett). — 17. Palais de Justice és 18. Rendőri prefectura (leégtek). — 19. St. Chapelle (sértetlen). — 20. IV. Henrik szobra (a commune által lerontattott). — 21. St. Severin és 22. St. Nicolas du Chardonnet (megmentve). — 23. A Sorbonne (leégett). — 24. Hotel de Cluny és 25. St. Etienne du Mont (megmaradtak). — 26. A régi Sz. Genovéva apátság tornya (épen maradt). — 27. Pantheon (csak golyók érték). — 28. Odéon színház (leégett). — 29. Pénzverde és 30. Institut de France (megmentettek).

Az itt közölt kulesnak megfelelő Páris látképe e lapok 1868. 32-iki számában jelent meg.

Gambetta.

A Franciaország fölött egy év alatt leviharzott eseményekről csak hiányos képet adnánk Gambetta nélkül; csak hiányosan beszélünk el a történetek, ha nem szólnánk az ő működéséről. Ő az, ki a szörnyű katasztrófák közepette kimagasodott, a francia történelem kiváló alakjává lett, s kivívta az összes világ elismerését.

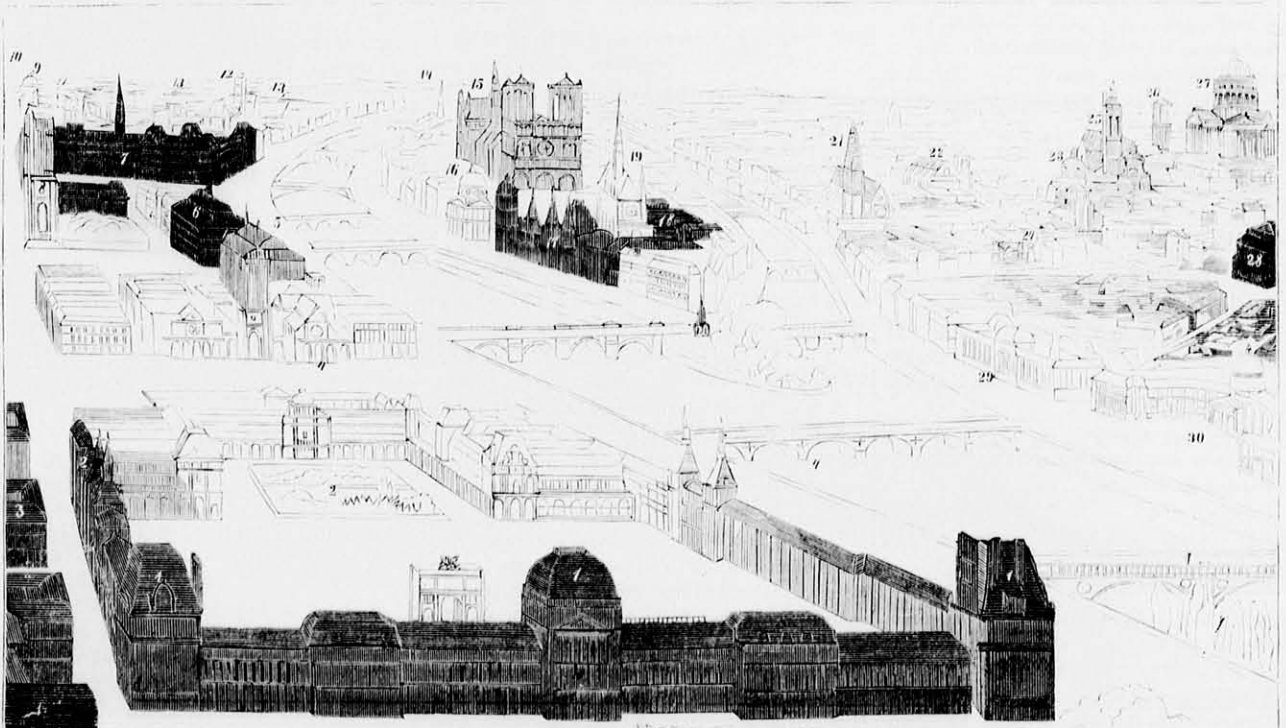
Megragadjuk tehát az alkalmat, hogy midőn e pillanatban minden hírlap Gambettáról szól, azon rendkívül szép beszéd folytán, melyet jun. 26-kán Bordeauxban mondott, szólhassunk mi is e láng-

Az állatkertből. — 1. „Lini” a fűvel, 11. Mandrill majom-pár.

zékét, azon mappaszzerű képhez, melyen az elpusztult helyek sötétebb, a kevesebb kárt szenvedettek világosabban nyomvák.

Középületek 1. Tuillériák (elpusztult tűz által).

A párisi rombolások látképe.

lete, s más nyilvános épület sértetlenek maradtak.

Visszatérve a jobb partra, a Concorde tér pusztaság, a Rue Royale romokban, a pénzügyminisz-

terium leégve, s a Madelaine oszlopai is sok kárt szenvedtek. Innét azután kifelé Autenuilig és Point du Jour-ig kevesebb a kár. Alább adjuk a nevezetesebb középületek jegy-

színház (egészen leégett). — 7. Hotel de Ville (teljesen elpusztult). — 8. St. Jacques tornya és 9. St. Paul temploma (megmentettek). — 10. Júliusi szobor (sokat szenvedett tűz és golyók által). — 11. A Bastille-tér házai (leégtek). — 12. St. Gervais temploma (megmentetett). — 13. Az állami gabnarak (egészen leégtek). — 14. St. Louis szigete. — 15. Notre Dame (kívülről sértetlen). — 16. Keresk. kamra (részben leégett). — 17. Palais de Justice és 18. Rendőri prefectura (leégtek). — 19. St. Chapelle (sértetlen). — 20. IV. Henrik szobra (a commune által lerontattott). — 21. St. Severin és 22. St. Nicolas du Chardonnet (megmentve). — 23. A Sorbonne (leégett). — 24. Hotel de Cluny és 25. St. Etienne du Mont (megmaradtak). — 26. A régi Sz. Genovéva apátság tornya (épen maradt). — 27. Pantheon (csak golyók érték). — 28. Odéon színház (leégett). — 29. Pénzverde és 30. Institut de France (megmentettek).

gorubb nyilatkozat Gambetta mellett, s a legsjób-
b vád amazokra.

Ki ne ismerné ma már e fiatal, harminchárom
éves férfi nevét, kinek bámulatos tevékenysége
esodáltra ragadta az egész világot, kinek ret-
tentetlen személyes bátorsága
és hazája védelme körül nem
nyugvó munkássága oly pél-
dányszerű!

Gambetta Leon neve még
csak két éves. Egyszerre tűnt föl
a eszásárság sötétjében, mint
üstökös, s fénye ma már minden
hová elható.

Naquet Gusztáv, a marseillei
„Republican” szerkesztője pár
hét előtt érdekes adatokat közölt
felőle, melyeket Gambettától ma-
gától, az 1868-ki választások
alatt nyert. Gambetta idézett
levele így hangzik: „Páris, 1868.
dec. 27. Ön tőlem arcképmé-
re és életrajzi adatokat kér. Ipar-
kodtam kívánságának eleget
tenni, s elmentem egy fényké-
pészhez, ki önnek meg fogja
küldeni művészi erealményét.
A mi az ön érdekes személyisé-
gemet illeti, igen meg vagyok
akalva, mert mint a tisztességes
asszonyoknak, nekem nincs his-
toriám Rövid az, a mit mond-
hatok: Születtem 1838. ápril
2-kán; komoly klasszikai tanul-
mányokat tettem; minden el-
nyerhető sikert és érdemdíjt
elnyertem. Párisban jó és alapos
jogi tanulmányt végeztem és
ügyvéd lettem, nem hogy gya-
koroljam e hivatást, hanem hogy
kitartó munka által sajátomná
tegyem a szónoklás művészetét,
és ebben eszméink terjesztésére

a küzdelem eszközeit nyerjem. Távól vagyok
ugyan e fegyver teljes birtokától, de élesítem azt
napról napra, és ha a haza nemtője nekem ked-
vez, tán nem leszek hiábavaló harcosa. Tizenöt
év óta minden törekvésem a tanulmányra van
irányulva, kivált azon
politikai és szociális esz-
mék kutatására, melyek
a francia forradal-
om ölesztett föl és
alapított meg. Nem
mondhatnám, hogy a
forradalom minden kö-
vetkezményét elsajátí-
tottam, de azt hiszem,
magamévá tettem min-
den észszerű alapelvet
és a legelőtőbb és leg-
szükségesebb megol-
dandó feladatot. Minden
napnak megvan a maga
feladata, teljesítsük mi
kortársak a miénket és
készítsünk elő utóda-
inknak egy regenerált,
önmagával rendelkező,
megrendíthetlen alapon
véglegesen szervezett
Franciaországot, és
hagyjuk ő rájuk, hogy
lehető megállapodás és
reakció nélkül vezessék
azt az igazságot és a jólét

kikötőjébe. E kettős feladat ép annyi merészsé-
get, mint vigyázatot igényel: szükség lesz ép
egy tudományra, mint erőlyre. Ön bizik jelle-
mében; reménylen, hogy meg fog győződni
arról is, hogy nem vagyok tán teljesen méltat-

lan a tudomány emberének nevére, Leon Gam-
betta.”

Ezeket kívül nem is tudunk több életrajzi ada-
tot, nem sem ifjúságáról, sem családjáról. Az élet-
íróknak még nem volt idejük ezen adatokat

Gambetta.

kutatni, midőn a rendkívüli férfinak egymásra
gyorsan következő, ügyelemreméltó tetteit kellett
följegyezniök.

De a mit multjából tudunk, az is jellemzetes
jelenére nézve. Neve olasz s eredetire nézve

kiszurja saját szemét, ha el nem viszik őt az inté-
zetből. Az apa ezt gyermekes fenyegetésnek hitte,
de két nap mulva tudósítást kap az igazgatótól,
hogy a gyermek nem kapván levelére választ,
egyik szemét késsel kiszurta! Atyja azonban
ápolatván őt s lelkére beszél-
vön, tovább is az intézetben
hagyta, hanem a mint eluta-
zott, megint kap fiától leve-
let, melyben fenyegetőzik, hogy
másik szemét is kiszurja, ha
tovább is maradnia kell.

Ily elhatározott jellem szava-
nak hinni kellett s azért apja
nem gátolta tovább, hogy a jogi
tudományokra adja magát.

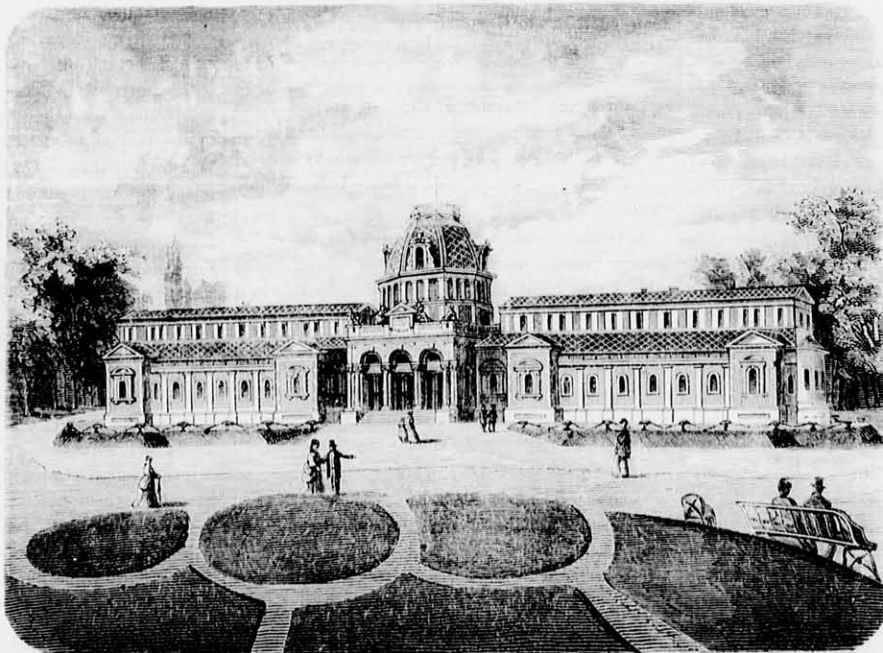
Hírnövre 1868. végén jutott,
midőn a Napoleon státuesinjé
egyik nemes áldozatának, Bau-
dinnek szobrát emelni akarók
pörében, mint a lázítással vál-
lottak védőügyvéde szerepelt.
Gambetta alakja fél szeme dacára
megnyerő; hangja zengzetes,
esengő; minden szava szívbe
vésődik; szónoki heve elragadó;
rögtönzéseiben páratlan. Szabad-
elvéstől áthatott védbeszéde-
n e v é t hamar halhatatlanná
tevé, s már a következő évben
egyszerre Párisban és Marseille-
ben választván meg követül az
ellenzék által a törvényhozó
testületbe, ezen pártnak egyik
legkiválóbb szereplője, Napole-
onnak sodáni bukása után pedig
az új köztársasági kormánynek
legtevékenyebb, a közérzületre
legjobban ható tagja lett.

Mint szónokról, egy lap a es-
zásárság idejéből így ír róla:
„Gambetta, e tudományos férfi,
meg tudja magát értetni a nép

által. A girondisták úgy szónokoltak a teremben
mint az athéneiek; Gambetta úgy beszél mint
athénei szónok az Agorán. Kiejtése a legtisz-
tább, szava tizezer ember zúgásán is keresztül
eseng, feje hatalmas, fél szeme villog és átható,
dús fekete hajzata élénk
mozgása közben magas
homlokára omlik, válla
széles, melle hatalmas-
san emelkedett, melyből
viharosán törnek elő a
szavak; esunya arca
magasztos, mely majd
fenyeget, majd meg mo-
solyog s mindig magá-
val ragad.”

Midőn Páris ostrom-
zárlatának megkezdése
előtt a köztársasági kor-
mány egyik része
Toursba — majd később
Bordeauxba —
költözött át, Gambetta
Párisban maradt, hogy a
fivárosnépének egyet-
értését megalapítsa, ana-
nak minden eszméjét az
önvédelemre fordítsa;
midőn pedig értesül a
toursikormány egyen-
lenségéről, lőghajóba ül
és porosz golyózápor
között, megsebesítve, de

főlelem nélkül száll a lég szárnyain s érkezik
meg a viszályok kiegyenlítésére. Most már Gam-
betta a Párison kívüli védelem lelke, az egyetér-
tés központja, a nem muló lelkesedés gyújtó szik-
rája. Ő az, ki seregeket szervez, tábornokokat

A margit-szigeti fürdő.

genai. Atyja katonai pályára szánta őt, habár a
gyermek-íjút minden vágya a jog- s államtudo-
mányok felé vonzotta. Hajlamai ellenére kato-
nai iskolába vitték, honnan azonban apja nemso-
kára azon fenyegető, üzenetet vette fiától, hogy

teremt, itt a fölzüggült népet hatalmas szónoklatával lecsillapítja, amott a csüggedő tömegbe új reményt, lelkesedést önt; ki egyik táborból a másikban terem, védműveket alkot, a polgári közigazgatás gépét a harc dülése közt is működ-teti; ő volt Franciaország jó geniusa, a nemes republikánus mintaképe, az igaz hazafi azon nagyszerű példánya, ki nem csak élt, hanem éjjelét, nappalát, minden érzelmét, agyidegeinek minden mozdulatát, egész lelkét is hazájának áldozta.

Az a mit alig hihettek elérhetőnek, ő megette. A Loire mellett erős, nagy hadsereget teremt, mely Páris fölmentésére indul. De a rendkívüli férfi nem volt képes egyszerre megedzeni a hadsereget, nem volt képes lelkét oda köleszőzni a vezéreknek. A sereg nem menthető meg Párist, és széttroncsolódott a németek vasóvén, mely Párist körítette.

Gambetta diktatóri hatalommal volt felruházva Franciaország legszerencsétlenebb idejében. És a kiket egy vagy más tekintetben felelősség illet, azok mind Gambettát vádolják ma, hogy ő súlyosbította a szerencsétlenekeket. Trochu, Páris védője azt mondta a nemzetgyűlésen, hogy ő előre tudta, mikép Párisnak esnie kell, de Gambetta tovább akarta folytatni a védelmi harcot. Ducrot, Páris másik védője is hasonlólag szólt. Thiers, e végtelen becsületességű ember, de mindig a pillanatnyi benyomások alatt álló érzékeny kormányfő, Gambettát a nemzet képviselői előtt fanatikusnak, eszelőnek nevezte.

Páris kapitulációja után, a bordeauxi nemzetgyűlésbe történt választásoknál Gambettát több helyen megválasztották, de ő a strassbourgiak választását fogadta el, hogy szót emeljen az elszakítandó Strassbourg nevében Midőn aztán a békefeltételeket a nemzetgyűlés elfogadta, Franciaország elvesztett két tartományt, s azokban Gambettakerületét: eltávozott a nemzetgyűlésből és Spanyolországba ment lelki fájdalommal. A lapok nem egyszer írták róla, hogy megőrült! A fényes lélek azonban nem homályosult el, s a gyanakodások továbbra is dobálhattak felé.

Azzal gyanúsították, hogy egyetért a párisi lázadókkal.

Gambetta csak mult hó 26-dikán választott e vádakra, midőn a bordeauxi választók előtt elmondá ama hatalmas, szépségeket gazdag, s igazságtól duzzadó beszédet, melyet Európa összes hírlapjai visszhangoztak, s melyben a jelenlegi kormány támogatását mondta a legelső feladatnak. Gambetta egyszersmind kifejtette fényesen, meggyőzően, hogy mi okozta Franciaország bukását. Semmi más, mint az elbizakodottság és tudatlanság. Igen, Franciaország azon hiedelmében, hogy folyvást halad, a többi népek pedig nem, misem törődött más nemzetekkel és nem ismerve azok viszonyait, husz év óta minden belátás nélkül élt, nem haladva semmit. Ezért lakolnia kellett.

A nemzetgyűlés és a lapok támadásai nem tudták megsemmisíteni azon népszerűséget, mely e fiatal férfit körülveszi, s a pár nap előtt történt pótválasztásoknál Párisban, Marseilleban is megválaszták képviselőnek. Jellemző, hogy a katonaságból mily sokan szavaztak rá Cissej hadügyminiszter helyett.

A francia választási mozgalom megindulásával, sőt még csak tíz nap előtt is, Gambetta a feledékenység homályában ült; nem hallott magáról semmit, mióta mult február hóban hatalmát Bordeauxban odahagyta, írja a „D. News“ versaillesi levelezője f. hó 4-ről. Rágalmazták a sajtóban és a kamaráiban és senki sem volt, a ki védelmére keljen. Senki sem érezte magát oly szegénynek, hogy megemlje előtte kalappját. Mondták, hogy azért vette magát Spanyolország St.-Sebastian nevű városába, mivel a nemzetgyűlésnek a nemzeti védelmi kormány eljárásának megvizsgálására kiküldött bizottsága borzasztó

fölfedezéseket készült tenni ellene a hadikészletek beszerzése körül kötött szerződéseit illetően, és hogy sohasem fogja többé merészelní lábát francia földre tenni.

Ezenkívül ismét és ismét hangoztatták, hogy Gambetta volt a párisi lázadás tulajdonképeni feje. S ime, az egykori diktator csaknem oly váratlanul, mint a hogy léghajójából Toursban leszállott — jelenik meg most Bordeauxban, ott államférfihoz méltó hatalmas beszédet tart, elítéli a commune „büncit“ s azon elhatározását jelenti ki, hogy támogatni fogja Thiers kormányának elveit; majd bordeauxi beszédével csaknem egyidejűleg Párisba érkezik s itt követjelöltül lép föl.

A főbb republikánus választó bizottságok kijelentik, hogy nem fogják őt támogatni. S Gambetta, a nélkül, hogy nyilvános összejöveteleket tartatna saját érdekében, a nélkül, hogy más programot bocsátana ki, mint bordeaux-i beszédének kivonatát, kitűzi nevét — azon nevet, melyet ellenségei gúny és szemrehányás nélkül említetnek sem hittek — s Páris legelső jelöltjévé válik.

Több eset fordult elő, hogy a választók egy egész névsor helyett csak Gambetta nevét dobták az urnákba, más esetekben pedig a párisi sajtó uniója által felállított konservatív névsort fogadták el, melynek 21 nevéből egyet és pedig rendezen Cissej-et törölték ki, hogy helyébe Gambettát tehesék, mivel Páris 21 képviselőt választott. Bizton értesülünk arról is, hogy Gambettát a Var departementban is megválasztották. Midőn pedig halljuk, hogy a tartományokban számos republikánus jelölt névsor aratott diadalt, tudunk kell, hogy e republikánusok Gambetta és nem Thiers nyomdokait kívánja követni.

Gambetta jelenleg „Revanche“ című köztársasági lap megindításán fáradozik.

A Margit-sziget.

IV.*

A sziget felső részében még egyre tartanak az építkezések, mert itt készült a fürdő-telep, többféle lakó-épülettel, pavilonokkal, esarnokokkal.

Május hó óta azonban már át van adva a használatra a kád- és köfűrdő, ama palotaszzerű, aranyozott kupolájával a fák közül is messze látszó díszes épületben, melyet ezúttal mutatunk be.

Ez a sziget legszebb épülete, — szabad téren emelve, hol a sziget alsó részéből jövő utak mind egybefutnak. Ennek közelében kötnek ki a helyi gőzösök, s idáig közlekedik a szigeti lóvonatú vasút.

A fürdőház két szárnyépületből áll, izlésteljes középrészszel, melynek oszlopos esarnokához több lépcső vezet föl, s az innen nyíló folyosón juthatni a földszinti, földalatti és félemeletes magasú osztályokba.

Földszinten vannak a várótermek, esarnokok öltözőszobák, s a kád- és köfűrdők. A földalatti helyiség foglalja magában a szolgák lakásait, s a légfűtési helyiségeket. Az emelet szintén a szolgák lakhelyeül szolgál.

Összesen 52 fürdő van részint márvány, részint porcellánból, s izléssel, a legnagyobb kényelem, mondhatni fényűzéssel rendezték be. Még az ajtófelek is márványból készültek. Minden fürdőnek előszobája, szellőztetési s távirtdai készüléke és órája van. Az épületben levő összes órákat egy igen szellemiúsan kigondolt vízmű szabályozza, úgy hogy az órák mind ugyanazon időt mutatják.

E fürdő neve, mint a homlokzaton levő márványtáblán olvashatni: „Margit-fürdő.“ Ez a magyar felirat kissé meglepi a látogatót, mert a

szigeten semmiféle helyiségben sem értik meg a magyar szót.

Munkásházak.

Házánk fővárosában munkás-házak építése nagy szükségévé vált, mert a már ma égető lakhiány mellett a munkás kénytelen keresetének legnagyobb részét lakbérre fizetni, ha állásának megfelelő házi tűzhelyt óhajt, vagy többen kénytelenek egy-egy lakásba szorúlni, mi mind a családlábiasság, mind a közérkölesőség rovására történik, vagy pedig végre egészségtelen, nedves, földalatti pincelakásokban kell tengeniök, hol fáradsága napi munkájuk után üdülést, örömet nem találván, esaláljuk köre helyett inkább kocsmákban keresnek szórakozást.

Olesó, egészséges munkáslakások már magukban nagy jótéteményt képeznek: ily lakások azonban még nagyobb fontosságra emelkednek, ha azok a munkásnak tulajdonává lehetnek.

Németországon a „német központi építészeti egyeslet“ már csaknem egy évtized előtt alakított Mühlhausenben egy munkásparadicsomot, melynek házai részletfizetések útján lassankint a munkások tulajdonává válnak. A német központi építészeti egyeslet ezenkívül alkalmat nyújt minden takarékos embernek — a munkástól kezdve, ki hetenként 1—2 fűnál alig képes többet félretenni, a magasabb igényűekig, — hogy lassankint adósságmentes tanyát szerzhessen magának. Az egyeslet tisztán üzletre alapúlt s a hasonló német, angol és amerikai egyesletek tanulmányozásának eredménye.

A dr. Wisz és Quistrop bankár vezetése alatt álló központi építészeti egyeslet tevékenységét különösen Berlinre és környékére irányozza. Az egyeslet főeszmái következők: hogy a társadalom minden osztálya tulajdonjoggal bírt házakhoz juthasson, különböző nagyságú házakat épít, s módot nyújt azok lehető könnyű megszerzésére. E házak el vannak látva elő- és hátsó kerttel, udvarral; mindegyik csak egy-egy család számára van szánva s a még takarékoskodható legszegényebb osztályok számára úgy építvük, hogy mégis legyen bennük legalább 2—3 elkülönített szoba; mindegyik szobának külön bejárása nyílik a folyosóról, mely úgy van alkotva, hogy mind a négy falához támaszthatni bútorokat.

Egy ilyen legegyszerűbb s legolcsóbb házat, melyet hetenként egy tallér részletfizetéssel a legszegényebb munkás is ezer tallérért örök tulajdonául szerezhet, itt képen és terrarjában is bemutatunk; képeink oly világosak, hogy magyarázásukra néhány szó is elég lesz. A házaeska már távolról is esinos mosolygó. A rácskerítéses elő-kerteeske mögött van az egy emeletes épület, egyetlen ablakos emeleti szobájával a folyosó fölött. Az ajtófolyosón át a ház közepéig vezet, melyből négy ajtó a földszinti három szobába és konyhába s egy lépcső az emeleti szobába visz. A lépcső mögött van az udvarra szolgáló ajtó, mely udvar fészkerrel s állal van ellátva egy sertés, keeske vagy baromfi számára. A szobák mindegyike nagyobb mint a bérlakásokéi szokott lenni, mi az egészségre nézve lényeges kellék. Minthogy ezen házak közül némelyik udvar helyett hátsó kerttel van ellátva s mert ezen kertek egymástól csak bokor kerítéssek által választvák el, azért ezen lakások mögött szabad, nagy, barátságos térség képződik. Londonban már régóta léteznek ily nagy kerterületek s ezek következtében lett ezen, több millió lakossal bíró világváros oly egészséges és festőileg széppé. Az előkertből két szobába láthatni be, s azok mögött még egybe s a konyhába; a szobákból pedig mindkét oldalt mosolygó zöld életre tekintetni.

Ezen egyszerű rajzok is eléggé mutatják, hogy ily munkásházak építése nálunk Pesten, — hol különösen a mostani vámsorompókon kívül még

* Lásd lapunk 22., 23. és 24. számait.

annyi a beépítendő tér — mintegy magától kínálkozik. A létrehozott vízvezeték a kertcsékek alapítását mindenütt lehetségessé teszi s például a gázgyár mögül a lóvonatú vasúton gyárától sem esnék messzebb a munkás, mint József-avagy ferencvárosi szurdikjaiból. A régen pengetett pesti terv azonban alig-alig mozdult egyet.

Bácsmegeye hajdana.

(Édes tenger. — Római sáncok. — Három hun halom Vas-kút mellett.)

Zentától Szontáig sok vér folyt hajdanában. Vészterhes, borongó századok története viharzott el Bács-Bodrogmegye fölött; de messzeterjedő tércin nincs fa, nincs kő, melyen a rajtuk lebegő ősi hagyomány fáradt madara megpihenhetne. A mily gazdag e megye termékenységre nézve, oly szegény történeti emlékekben.

E darab föld legelső története az, hogy egykor — tenger volt. Régi görög és latin írók foljegyzései s még inkább geológiai észleletek nyomán bizonyos, hogy történelmi időkben egész Dél-magyarország sík tengert képezett a négy folyam árjaitól. Mikor a Duna leért a Vaskapuzhoz: a hegyek keresztbe állottak útját. Folyt jobbra, folyt balra, de meredek sziklafalak emelkedtek előtte mindenütt. Visszaterelő tehát hullámai és előzóné az egész alvidéket. Mint egyik hazai írónk megjegyzi: ez volt azon idő, mikor a hun halmai és síkjai fölött kettős ég kéklött, egyik a menny, másik a tenger színe. A „mare dulce.”

Vízteni síkmérések maig is megmutatják ezen ösvilági vizek kiterjedését. A Kárpátoktól kezdve az egész Sárköz, innen és túl, a Bánság, Horvátország és Szlavonia határai és Bácsmegeye síksága színterei voltak ezen édes vízi kiöntéseknek. A teleskai magaslatoznak alig néhány pontja váltott ki ez általános özönből a Dunától a Tiszáig. Voltak-e már élő lények a földön és vízben? Mily faj laktak e „tenger” partjait? Vajjon az ő ember lubickolt-e benne ügyetlen fatörzsein? E kérdések elvesznek az emberi nem emlékezetét messze túlhaladó kor homályában. Üres volt a táj s egyedül isten szelleme lebegett a vizek fölött.

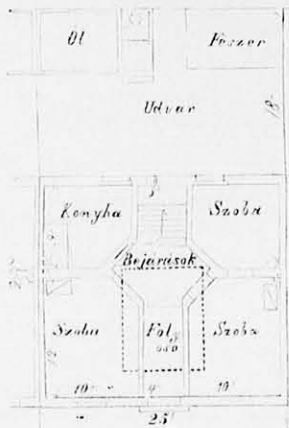
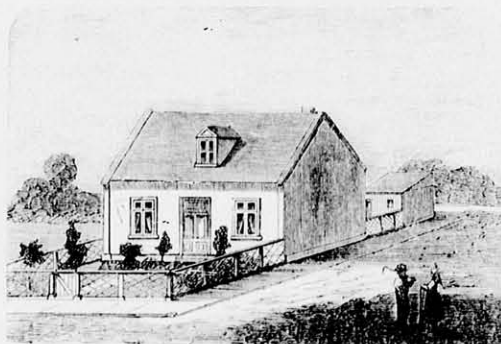
Idők múltán a víztömeg annyira fölterelődt a havasalföldi hegyeknél, hogy a sziklagátokat meghaladva és magának rést törve, óriási zuhatagokban omlott alá a tulsó oldalakon. Ezen átszakadás következtében nagy árterületek szabadultak föl az örökös víz alól; a teleskai főnsík s a Dunavölgy emelkedett tájáról levonult a folyékony elem, úgy hogy a keresztény időszámítás kezdetével, midőn egy szép reggelen a római legiók fényes sisakjai a szerémi ormokon megvillantak, a Dunán innen zöldelő rétek és buján sarjadzó erdőségek terültek el e harcok szemei előtt. Később a ilyir származású Diocletian császár, a Duna vajdudásán segíteni ohajtván, a Vaskapunál vízi utat vágatott a sziklák közé. Való-e, hogy a nemes-militárius halmokon egy kikötő part nyomai maradtak fen? Vagy hogy a mult században Paraga táján kutatás alkalmával több ölyre a föld alatt egy elstüdyet és kölessel rakott tölgyfabájóra akadtak? E helyütt nem bíráljuk, de hasonló adomák elfogadása nélkül is a teleskai partok és a Duna között elnyúló völgy egy vízmagyott meder alakját tüntetik elénk.

Ezen tengerszerű özönvizek visszamaradt emlékei a Duna- és Tiszamenti lápok, némely benföldi tavak és ingoványok, a milyen a hosszsan terjedő „fekete moesir”, melynek egy része a Ferenc-esatorna medrét egészíti ki. Az édes tenger keserű örökségeit tekinthetők az alsó-bácskai földaradások is, melyek 1816-ban, 1856, de főleg a jelen év első havavában mértföldekre terjedő szántófeldeket, vetéseket és legelőket borítottak el. Némely vidéken a helységek és

tanyák mint parányi szigetpontok állottak a lát-határ szélég áramló víz közepette. Az utcákon és köztérekken itt-ott a csónak váltá föl a szekér szerepét. A pinéek szünültig megteltek, a kutak kiömlő forrásokká dagadtak s a gyöngébb épít. kezessü házak elázva tömegesen omlottak halomra. A merre eddig a vízi járművet kevésbé ismerék, ott dereglyén és tutajokon közlekedtek az emberek. A mint a mexikóiak a földrengést, a herkulánusok a Vezuv láváját, ugy e táj lakói a föld árját foglalták be imáikba.

Vízükör csillogott egykor a nap fényében, a hol most népes városok és falvak váltják föl egymást a lapályon; de a tér, hova az ember leszállt, nem egészen az ő számára látszott alkotva lenni a természetől. Időről időre megjelen észrevételül, senki sem tudja honnan: a táj régi ura: a víz, és visszaköveteli hajdani birodalmát.

Mi volt Bácsmegeye későbbi sorsa? A történet

Ezer-talleros munkasház.

annyt jegyzett föl, hogy mikor elment a vízözön, akkor megjött a vérözön. A római hódítósköztől s a népvándorlás iszonyaitól kezdve a török háboru befejezéseig, a zentai esata megvívásáig, a Duna és Tisza közötti földszoros a thermopilei esatater szerepét játszotta hazánkban.

Ha Dio Cassius római történetírónak hitelt adhatunk, ugy a sarmaták — egy bolyongó szláv faj — voltak az elsők, kik a teleskai halmokról a dunai mélyedésekbe ereszkedtek le nyájaikkal és háznöppökkel. Ez időtáiban Szerémet és Szlavoniát már a rómaiak bírták egész a Duna partjáig. Batina, Eszék (Mursa) Zatha (Cornacum), Erdőd, Vukovár, Illok, Bánostor (Bononia), Pétervárad (Acumineum), Titel, Zalan-kemén (Ritium) részint virágzó városok, részint római erődök voltak. Szerém és Szlavonia a római sas szárnyai alatt sokkal műveltebb állapotban volt és tízannyi lakossal bírt, mint a meny-

nyivel bir jelenleg. Ezt tanusítják, a különben hivalgó római történetírők és a föllelt régi városok és épületek romjai, pompás kőomladványok, hamvvedrek, házi bálványok, edények, pénzkek, gyűrűk, sirok és fegyverek. A mult század végén látható volt még az Illokhoz közel eső ligetben egy „Diane Sacrum” fölirattal ellátott rom. Krusedol mellett egy gyönyörű római sirt földöztek föl, mely alá Flavius Aelianus helytartót temették el fiai; nem is említve ama sok emléket, melyek a mult és jelen században a vidék bensejében hoztattak napfényre. Titelnél szintén találtak római régiségeket, melyek majd a földből, majd a vízből huzattak ki.

A sarmaták több századon át nyugtalaníták a római területet. Már Mare Aurel alatt 173-ban esatára került velük a dolog, még pedig — a jég hátán. Tőlnek idején volt, és a sarmaták erejükben nem bizva, a befagyott Duna jegére esalták a rómaiakat, azon reményben, hogy e síkos talajon nem állják ki velük a fegyvertáncot. A sarmaták lóháton kerültek meg a rómaiakat, de ezek phalanxot képezve, a pajzst egyik lábukhoz erősíték, nehogy a jégen elessenek. Ily állásban fogadták el az ellen támadását, lerántva a sarmatákat apró lovaikról, miglen férfi férfival birkózott a befagyott Duna hátán. A mint a történetírő hozzáteszi: még fogaikkal is igyekeztek egymást megragadni. Végre is legyőzte a római páncél a sarmata ködmönt. Békeföltételül 76 stadiumnyi — két geographiai mértföldnél többet kitevő — távolságra kellett a vereséget szenvedett szlávoknak a Dunától visszavonulni.

A rómaiak ezen elhagyott területet később egy Apathintól félkörben Petrovoszellőig nyúló sáncal erősíték meg a további betörések ellen. Ezen sánc mai napig is, sok alaptalan és ügyelment nem érdemlő, tudákos ellenmondás dacára a „római sánc” neve alatt él mind a három nyelvű nép ajakán.

A mint egyik hazai történetírónk mondja: a Duna és ezen sánc között fekvő szöglet sok vértől ázott, „multo sanguine rigatum.” Ismételve igyekeztek áttörni a gátot a barbar néparamlatok hullámesapásai; de a rómaiak sok ideig helyt állottak. Innét folyt századokon keresztül a küzdés e védvonal hosszában. Valószínű, hogy a sánc irányában a Tiszán és a Dunán hadi hajókkal is védtek állásukat a rómaiak. Erre látszik utalni a Titelnél létezett római hajógyár.

Ez időre kell tennünk az első római gyarmatokat a bácskai Duna mentében. Bezdán, Apathin, Szonta, Bács, Palánka (Onagrinum) táján római elővárosok és telepek léteztek. A mult évi ásatások alkalmával a bácsi várban római téglák találtak. Bezdán mellett néhány év előtt egyik régészünk egy római Castrum (tábor) nyomait észlelte.

Az ötödik század elején a római hatalom viszszafejtett e területéről. Helyét egy ideig a keleti góthok foglalták el. A góth uralmat viszont a hunok tették tönkre. E két erőteljes, harsogó nép a megye északnyugati részén ütközött meg egymással. A Tisza felől jövő attilán-hunokat itt várta be a mindinkább a Dunához hátráló góth tábor. Germán és szittya egyaránt hősiessen tusakodott ez öldöklő esatában, végre a góthok hagyták oda a esatátért ezrek vesztéségével. A hunok is drágán fizették meg e győzelmet: három vezérük a küzdelemben lelte halálát. Négy napig gyászoltak holt testeik mellett, aztán eltemették őket fegyverzetükkel együtt és magas halmokat emeltek sírjaik fölé.

Ha valaki Vaskúthról Garára utazik, három zöld pázsitos dombot lát emelkedni a fekete ugaron: e halmok mindegyike alatt alussza hősi álmaik egy-egy jó, hun vitéz.

Mikor II. Theodosius görög császár Maximust követül, küldé Priscus Rhetor társaságában, a

követség tagjai a bánági végvidéken a Dunán átkelve, s több apró folyón végre a Tiszán is átjőve, hat napi utazás után e tájra értek, hol még halomnyi embercsontokat láttak fehérlen a zöldelő mezőkön. Egy tó mellett sátrort ütöttek, midőn a vihar a vízbe sodorta annak vásznait.

Rómát kivéve, kevés helyről mondható, hogy valaha egy világbirodalom központja lett volna. Bizton állíthatjuk azonban ezt Bácsmegye Tisza vidékéről. Ha figyelemmel olvassuk Priscus Rhetor leírását és tekintettel vagyunk az azon korabeli utazás nehézségeire, könnyen elfogadhatjuk, hogy a Rajnától a Wolgáig terjedő hun birodalomnak tűzhelye e táj volt. Ha Attilának lakása jobban északra eshetett is, mégis kétségtelen marad az, hogy hadi erejének zöme Bácsmegye síkjain száguldozott.

Midőn Attila a szép frank leány ajakáról vagy tán kezéből megitta a mérget: vele együtt sírba szállt birodalmának nagysága is. Semmi jel, semmi emlék nem mutatja többé a helyet, hol egykor a történet legnagyobb hőditője tanyázott oroszlanbarlangjában.

A hunok szétoslása után száz évig a gepidák bírták Sýrmiumot s Bácsmegye nyugati részét. Utánok az avarok pusztították a Dunavölgyet, de Nagy-Károly seregeitől Pannoniában megvertve, e földről is eltávoztak. Egymástán tűnt el magyénkből a római és szittyia hatalom. A kilencedik században már a bolgárokat találjuk az alvidéken. Zalán fejedelem Titel várában ült s a költő szavai szerint őt uralta a föld, kalászból gazdag rónáság.

A kereszténység ez idő tájt már széltében honos volt az ország déli részeiben. Eszakén Nagy Constantin alatt 355-ben püspökség létezett; de Valeno, az akkori püspök az arianusokhoz tért át és sok küzdelmet okozott Athanáznak. Minden körülmény oda mutat, hogy az északi püspök volt azon főpap, kivel Attilának peres ügye volt egy hun területen lévő templomból elvitt egyházi ékszerek miatt. A hun fejedelem háborúval fenyegette a görög császárt, ha ez arany- és ezüstszerkezeteket ki nem adja azon papjal együtt, ki azokat magával elvitte. A Dunán innen legelőször Bácsban a hatodik században, később pedig Kalocsán — mely az ó-szláv Kaljacsától, mi sáros helyet jelent, nyerte elnevezését — keletkeztek keresztény főegyházak. E mocsároktól óvott félreeső helyeken biztosabbnak vélték magukat az első püspökök a népharcok esélyeitől.

A bolgár uralom alatt Bácsmegye inkább hanyatlott, mint emelkedett. Népebb helyeket csak a két folyam mentében kereshetünk s azok is régebb eredetűek válnak. Zalán legszebb álmaiban ringatta magát, midőn egy napon mennydörgés rázta fel az itt lakó népeket Munkástól le a Tisza torkolatáig. E hang nem az égből, hanem a földről jött. Harci paripák dobogása, csatakürtök rivalgása dobogott meg a bolgár fejedelmet. Egy vitéz lovas nép száguldozott ekkor a történet küzdterére, mely vérrel keresztelte meg Pannónia földjét az / nevére és küzdelmek közt tartá azt meg ezer évig jó és bal sorsban.

Mondjam-e, hogy e nép a — magyar volt?
Rónai Auburg István.

Vegyes közlemények.

(L. J.) **Történeti naptár.** Jul. 13. III. Ferdinánd, magyar király, szül. Grätzban, 1608. Budavár ostromának második rohamra visszavertett a törökök által, 1686. — Marat, a francia forradalom vérembereinek egyike, Corday Charlotte által fűrdökájában megöltettt Párisban, 1793.

Jul. 14. Kara Mustafa török nagyvezér megszállotta Bécsot, 1683. — III. Péter orosz cár, Katalin parancsára Orloff által megöletett, 1762. — Batteux Károly, jeles francia esztétikus, meghalt Párisban, 1780. — A bastille (fogház) bevételét a nép által, Párisban,

1789. — A Mars-mezőn testvéresülési ünnep tartott Párisban, 1790. — Simon Vince prémonstré prépost, gazdászíró, szül. Keszthelyen, 1813. — Staël asszony (Holstein-Necker Anna Luiza,) híres írónő, meghalt Párisban, 1817. — Czartoriszky Adám György hg. a régi Jagellók ivadéka, meghalt Montfermeilben, (Páris mellett), 1861.

Jul. 15. Jagello Ulászló hg. a fannenbergi ítűkzetben a német lovagrendet teljesen legyőzte, 1407. — Moreau francia kőzűrságsági tábornok az osztrákokat megverte Blendheimnél, 1800. — Proudhon Péter József, híres social-kommunista író, szül. Besançonban, 1809. — Reményi Ede, kitűnő hegedűművészünk, szül. 1830. — A váci ítűkzet és Vác bevétel, 1849.

Jul. 16. Róbert Károly magyar király meghalt, 1342. — D'Arc Johanna, az orleansi szűz, VII. Károlyt diadalmenetben vezette be Rhemsba koronázásra, 1429. — Lyout a francia köztárságsági seregek megszűlltük, 1793. — Béranger Péter János, kitűnő francia költő, a franciák „Petőffje“, meghalt Párisban, 1857. — I. József császár, szül. Bécsben, 1678.

Jul. 17. Szemere Miklós, jeles költők, szül. Lasztócon, 1804. — Becker Károly Ferdinánd, kitűnő orgonista és zeneszerző, szül. Lipésben 1804. — Szalay László, jeles történetírő és szónok, meghalt Salzburgban, 1864.

Jul. 18. Kazinczy Gábor, az „aranyaszűz szónok“, kitűnő író és műfordító, szül. Beretűn, 1818. — Rottek jeles német történetírő, szül. 1775. — Petrarca, olasz költő, meghalt, 1374.

Jul. 19. Odillon-Barrot Camill jeles francia államférfi, szül. Villefortban, 1791. — A vöröstoronyi ítűkzet, 1849. — József főhg. magyar királyi helytartóvá nevezetett ki, 1795.

H i r e k.

— (A magyar írók segélyegyleténél) ez év első felében 3561 ft 36 krajnán régbis s újabb alapítványt fizettek be; kötvényekben pedig 2200 ft alapítvány történt. Oly adakozások, melyek nem tökécsitettek, hanem segélyezésekre fordítatnak, 1716 ft 10 kr gyűlt be. Gyulai Pál titkár egyszersmind felszólítja mindazokat, kik kamat vagy évdíj hátralékban vannak, hogy ezeket törlesztési sziveskedjenek.

— (Pályázat.) A természettudományi társulat választmánya a következő pályázat hirdetését rendelte el: készítsenek a megírandó népszerű mezőgazdasági vegytanok részletes tervezete, és adassék elő egyszersmind az is, hogy szerző mily forrásokat vél a munka megírásánál legelőszörben használhatni. Kivántatik tovább, hogy a megbízatásra pályázók a megírandó népszerű mezőgazdasági vegytan egy általuk megválasztandó fejezetét rendszeresen kidolgozva mellékeljék. Az idegen kézzel írt, jelmonddal jegyzett pályamű, a szerző nevét rejtő, ugyanazon jelmonddal ellátott lepecsételt levél kíséretében legkésőbb 1871, november: 30-kaig a társulat titkári hivatalába küldendő. Az igényeknek megfelelő pályamű szerzője megbízatik a népszerű mezőgazdasági vegytan megírásával, melynek tiszteletdíje 2000 ft. A kölömben jónak talált tervezeteket pedig a társulat közlönyében fognak közzétetni és mint eredeti cikkek díjaztatni.

— (Brassai Sámuel), ki az unitáriusok nemzetközi kongressusán Londonban részt vett, a „the hungarian worksmens club“ (a magyar munkások londoni egylete) tiszteleti tagjává választotta.

— (A budai bővölde) fennállásának századik évét augusztus hóban ünneplik meg, mely egyszersmind lövész szövetségi ünnep is lesz, s aug. 17—23-ika közti napokon tartják meg. A királyt is felkéri, hogy vegyen részt az ünnepélyes edőlövészetben.

— (Seward William) az Egyesült-Államok titkára, keletázsiai útból visszaterve, vasárnap Pestre érkezett.

— (Hadi tudományok az egyetemen.) Tóth Ágoston honvéd ezredes, a pesti egyetemen a hadi tudományi tanfolyam vezetője, előterjesztést tett a közoktatási minisztériumnál az iránt, hogy az egyetemen az 1871—72 tanév kezdetével helyrajzi fölovasások tartassanak s a honvédtiszti pályára készülő hallgatók a helyszínrájban és tervolvasásban, mely nélkül az újabbkori hadtudományokban éppen semmi haladást nem lehet tenni, okt. fast nyerjenek. Oktatúul az ezredes Haas honvéd főhadnagyot ajánlja, ki a bécs-újhelyi katonai akadémiában kitűnő ismereteket szerzett.

Irodalom. (Előfizetési felhívás.) Psenoycky Nagy Sándor, a francia és angol nyelvek nyilvános tanára a debreceni ref. főiskolában, kinek az „angol nyelvnek levszerinti önoztatása“-ból, melyet Robertson tannójaja szerint szerkesztett, több levél megjelent s mindemitt nagy elismeréssel találkozott: most a „francia nyelvnek levszerinti önoztatásáról“ szóló művére hírdet előfizetést. E tanrendszernek meghonosítása által P. Nagy Sándor nagy érdemeket szerzett magának s

mi örömmel vettük tudomásul; hogy angol nyelvtana nagy elterjedésnek örvend. A francia nyelvtan 25—30 levélben bérmentve fog szétküldetni 25 krft. A megrendelés szerző neve alatt Debrecenbe, (piac, Farkasház) küldendő aug. 10-éig.

Egyletek, közintézetek. (A „Corvina“) könyvkiadó-társulat e hó 11-én tartá első közgyűlését, Túrráborkon elnöklete alatt. Szabó Riehard igazgatói jelentéséből az tűnt ki, hogy e műveltségterjesztő s népnevelő egylet nem részesül ol pártlótásban, mint érdemelné. Sok részvénycs van hátralékban, s noha számos derék munka jelent meg, a kelendőség nem oly nagy, hogy e társulat virágozhatnék. A 128 fő- és 638 alágynök mindenesetre több könyvet adhatna el. A választmány a társulat emelésére egy nyomda vételét s e végett a részvények teljes befizetését indítványozza, mely nyomdát a „népoktatási kör“ és „iparegylet“ is támogatnák. A többség azonban nem akart új terhet elvállalni, hanem Ráth Károly indítványá szerűnt: tiz-frtos részletfizetésűt írni ki, s új közgyűlést tartanak az alapszabály némely pontjának megváltoztatásá, egy új társulati közlöny megindításá s a javasolt nyomda ügyében. Új választmányi tagok lettek: Gelléri Szabó János, Váray Gábor és Rózsa Lajos. Részvényeket pedig újabban e főurak vettek: gr. Karácsonyi Guidó huszart, gr. Károlyi Sándor tizet, b. Sina Simon pedig hármat. Ne csak emlogessük a népnevelés szükségét, hanem mozdítsuk is azt elő. Ez egylet feladata pedig szívközpöz, oleő olvasmányokkal hatni a nép lelkiéletére és szélesbiteni ismeret körül.

— (A berlini magyar egylet) e hó 8-án fölolvassásokkal, alkalmi beszédekkel és lakomával ülte meg fennállásának 25-ik évfordulóját. Az egyletnek jelenleg 70 tagja van.

Festészet (A képművészeti tanács) 19 tehetőségi ifjú festészt ajánlott az állami ösztöndíjakra. Az oleők közt van lapunk ügyes illusztrátora: Böhm Pál.

— (A képművészeti társulat) ezental a vidéki nagyobb városokban is fog kiállításokat rendezni, s ekkép megismerteti a vidéket is a hazai festészet jobb műveivel. Oleő kiállítás a természetvizsgálók gyűlése alkalmából Aradon lesz, aztán pedig N-Váradon és Debrecenben.

Megjelent új könyvek: a „Kalevala“ a finn nemzeti eposz magyar fordítása a m. tud. akadémia költségein 336 lapon, igen díszesen állítva ki a „Athenaeum“ nyomdájában. Eredetiből fordítá: Barna Ferdinánd. muzeumi könyvtárör s akadémiai tag, ki egy nagyobb előzést is írt e könyvhöz, elmondva a néphagyományok általános fontosságát. A „Kalevala“ énekeinek miként történt összegyűjtését, hirtűgei és nyelvészeti becsét, s emlitve, hogy némely, népűnk ajkán maig is élő pogánykori hitregei maradványok magyarázattá a „Kalevala“ megfelelő helyein találjuk meg. Örvendetes, hogy az északi hitrege é / őszjárás népfőpöza, melyet nem ok nélkül tesznek egy sorba a Homér hőskölteményeivel és a „Nibelungen“-nel, végre magyar nyelven is olvasható. A fordítás azonban nehézkes.

Szerkesztői üzenetek.

— Kisújszállásra. Nem oly általános érdeklű, hogy a közöltetők közé sorozhatnók.

— Budára. „A szép cigány“ című beszély nem jutott kezünk közé.

— Aradra V. J. Magán leveletünk megkapta-e?

T A R T A L O M:

Cikkek: „Dr. Flór Ferenc.“ — „A csillagoknak.“ Endrűdyűl. — „Polgári házasság.“ (Folytatás.) — „Az állatkerűből.“ Hegyessy K-tól. — „Egy körűt Párisban.“ — „Gambetta“ — „A Marg-tsziget.“ — „Munkásházak.“ — „Bácsmege hajlána.“ Rónai Auburg Istvánól. — „Vegyes közlemények.“ — „Hírök.“ — Képek: Dr. Flór Ferenc. — Az állatkerűből. — I. „Linűt“ a fűvűl. II. Mand t. majompár. — A párisi rombolások látképe. — Gambetta. — A margit-szigeti fűrdű. — Ezer-talléros munkásház.

H I R D E T É S.

Cachemir kendők

Szép, jó és olcsó!

Legujabb női ruha-kelmék

bámulatos oleő árért.

Teljes ruhához való legszebb kelmék
3, 4, 5, 6 frtért, ugyszinte a legfinomabb fekete selyem-anyagok kapthatók

HAMBURGER ADOLF üzletében, Pest, zalbáros- és ural-utca sarkán.

Mustrák kívánatra mindenkinék ingyen és bérmentesen küldetnek s megrendelések utánvét mellett azonnal eszközöltetnek.

8—10

Asztal- és ágyterítők.

Longshawok. Uri planckok.

Felölés szerkesztő: Kázár Emil. Szerkesztő társ: Szokoly Viktor. Kiadó-tulajdonos: az „Athenaeum.“ A képek Rusz Károly műintézetéből valók.